

Η ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

Δομή παραγράφου ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

Η παράγραφος αποτελεί μια έκθεση σε μικρογραφία και αποτελείται από :

Θεματική περίοδος: Βρίσκεται στην αρχή της παραγράφου και σκοπό έχει να γνωστοποιήσει το θέμα της με λίγα λόγια.

Σχόλια, λεπτομέρειες: Αποτελούν τις επιμέρους ιδέες και τα επιχειρήματα με τα οποία διαφωτίζεται η θεματική πρόταση.

Κατακλείδα : Έχει τη μορφή συμπεράσματος.

Παράδειγμα δομής σε παράγραφο

Υπάρχει σαφής διαχωρισμός μεταξύ της χειρωνακτικής και της πνευματικής εργασίας./ Η πρώτη βασίζεται σε πρακτικές γνώσεις και επιδεξιότητες. Θεωρείται συχνά κατώτερη από την πνευματική υποβαθμίζοντας αυτόν που την εκτελεί, κάτι τελείως λανθασμένο και αυθαίρετο. Αντίθετα η δεύτερη απαιτεί μνήμη, κρίση, πολλές γνώσεις που αποκτώνται επίπονα ενώ αφήνει αδρανές το σώμα. Θεωρείται ανώτερη από την χειρωνακτική, άποψη λανθασμένη βεβαίως / Πάντως και οι δυο είναι απαραίτητες για την επικράτηση ισορροπίας στην κοινωνία και την αξιοποίηση όλων των δυνάμεών της.

❖ Συνεκτικότητα παραγράφου

Είναι η νοηματική σχέση μεταξύ προτάσεων περιόδων και παραγράφων.

Επιτυγχάνεται:

- A) με την ενότητα (όλα πρέπει να στρέφονται γύρω από ένα κεντρικό θέμα).
B) Με την λογική αλληλουχία (σαφής διάκριση των βασικών και των επιμέρους τμημάτων του κειμένου).

Παράδειγμα συνεκτικότητας σε παράγραφο

Στο ατομικό επίπεδο, η καταπολέμηση της ναρκομανίας περνάει πριν απ' όλα μέσα από το ξανακέρδισμα της εμπιστοσύνης στη ζωή και της ανάκτησης του θάρρους για την αντιμετώπισή της. Στο κοινωνικό επίπεδο, η σκληρή καταστολή της διακίνησης και της εμπορίας είναι η μία όψη του νομίσματος. Η άλλη, και ασύγκριτα σημαντικότερη, είναι μια κοινωνία που θα έχει ξεπεράσει τα αδιέξοδα και τις αντιφάσεις της σημερινής.

❖ Συνοχή παραγράφου

Η συνοχή του κειμένου επιτυγχάνεται με τους εξής τρόπους :

1. τη χρήση διαρθρωτικών λέξεων και εκφράσεων που δείχνουν καθαρά τις σχέσεις συνοχής:

- αργότερα, έπειτα, όταν, που δείχνουν χρονικές σχέσεις.
- με άλλα λόγια, δηλαδή, που εισάγουν επεξήγηση.
- επομένως, συνεπώς, συμπερασματικά, λοιπόν, που δείχνουν συμπέρασμα.
- εντούτοις, αν και, μολονότι, εξάλλου, άλλωστε, αντίθετα, ωστόσο, που δείχνουν αντίθεση.
- επίσης, επιπλέον, ακόμη, επιπρόσθετα, και, πρώτο, δεύτερο που προσθέτουν.

2. την αντικατάσταση μιας λέξης με αντωνυμία, ή με άλλη συνώνυμη λέξη (συνήγορος= δικηγόρος),

3. την παράλειψη μιας λέξης / φράσης που αναφέρθηκε ήδη.

4. τη χρήση του όλου και των μερών

(δεκαπενθήμερο, υπόλοιπο = συνολική αμοιβή),

5. τη χρήση του γενικότερου όρου

(εργάτες, δημόσιοι υπάλληλοι, ιδιωτικοί υπάλληλοι = εργαζόμενοι),

Πώς γράφω παράγραφο;

6. τη χρήση λέξεων που ανήκουν στον ίδιο χώρο και έχουν νοηματική συγγένεια (ευρώ, χρήματα, ποσό).

Παραδείγματα με διάφορους τρόπους

Ο δάσκαλος γνωρίζει πολύ περισσότερα από τους μαθητές του, αλλά πρέπει να αφήνει και εκείνους να μιλούν για να διατυπώσουν τις αντιρρήσεις τους ή τις απορίες τους. Να τους βλέπει ως αυτόνομες προσωπικότητες και όχι βουβούς ακροατές, χρειάζεται από τα ευκολότερα να πηγαίνει στα δυσκολότερα, δίνοντας στα παιδιά την ευκαιρία να αφομοιώσουν το μάθημα.

Συχνά το μάθημα γίνεται μέσα από διάλογο ανάμεσα στο δάσκαλο και τους πολύ καλούς μαθητές, ενώ οι υπόλοιποι μένουν στο περιθώριο, νιώθουν μειονεκτικά και ανία. Για να αντιμετωπισθεί αυτό το πρόβλημα θα μπορούσαν οι ίδιοι να εκθέσουν το πρόβλημα, ώστε να δοκιμασθούν άλλοι πιο πρωτότυποι τρόποι οργάνωσης του μαθήματος. Όταν τονωθεί το ενδιαφέρον τους, πολύ πιο εύκολα θα μάθουν και νούρια πράγματα.

Οι διαρθρωτικές λέξεις

Οι διαρθρωτικές λέξεις είναι μεταβατικές συνδετικές λέξεις που ενώνουν νοήματα μέσα σε μια περίοδο, μια παράγραφο ή και σε περισσότερες παραγράφους.

Υπάρχουν πολλά είδη τους που εκφράζουν ποικίλες νοηματικές σχέσεις. Έτσι εκφράζουν:

1) Εναντίωση, αντίθεση: Αντίθετα, από την άλλη πλευρά, ωστόσο, σε αντίθετη περίπτωση, παρ' όλα αυτά, μολονότι, αν και.

2) Χρονική σειρά και ακολουθία νοημάτων:

Αφού, ύστερα έπειτα, αργότερα, αρχικά, μόλις, σήμερα, στην εποχή μας.

3) Διευκρίνιση: Δηλαδή, με άλλα λόγια., για παράδειγμα, λόγου χάριν.

4) Αιτιολόγηση: Επειδή, γιατί, αυτό οφείλεται, το φαινόμενο εξηγείται, για αυτό το λόγο, εξαιτίας.

5) Διαχωρισμός ή διάζευξη : Είτε...είτε, ή, μπορεί το ένα... μπορεί το άλλο...

6) Τοπική σχέση: Όπου, που

Πώς γράφω παράγραφο;

7) **Ομοιότητα:** Όπως, παρόμοια, το ίδιο ισχύει, παρουσιάζει παρόμοια στοιχεία, έχει κοινά στοιχεία.

8) **Ταξινόμηση:** Από τη μια, από την άλλη, διαιρούμε, χωρίζουμε.

9) **Σύγκριση:** Σε σχέση, συγκριτικά με ...

10) **Σκοπός:** Για να, με το σκοπό, με την πρόθεση να... .

11) **Αποδοχή και επιβεβαίωση:** Βεβαίως, αναντίρρητα, χωρίς αμφιβολία, παράλληλα, εξάλλου.

12) **Επιτονισμό και έμφαση :** Κατεξοχήν, μάλιστα, προπάντων, κυρίως, κατά μείζονα λόγο, χρειάζεται προσοχή.

13) **Επεξήγηση:** Δηλαδή, με άλλα λόγια , πιο συγκεκριμένα.

14) **Αποτέλεσμα:** Όστε να, με συνέπεια να, συνεπώς, επομένως, λοιπόν, άρα, ως εκ τούτου, κατά συνέπεια, συμπερασματικά, επιλογικά, ως αποτέλεσμα.

15) **Προϋπόθεση:** Εκτός αν, εφόσον, με την προϋπόθεση, εάν.

16) **Αρίθμηση:** Πρώτον, δεύτερον, τέλος, καταρχάς,

17) **Δισταγμός:** Μήπως, μήπως δεν.

18) **Γενίκευση:** Τις περισσότερες φορές, με την ευρύτερη έννοια.

19) **Προσθήκη:** Ταυτόχρονα, συγχρόνως, παράλληλα, εξάλλου, επιπροσθέτως, συνακόλουθα, επιπλέον, εκτός από αυτά, παρόμοια, το ίδιο συμβαίνει και...

Παραδείγματα με διαρθρωτικές λέξεις

1. **Επειδή** το προϊόν της μαζικής κουλτούρας απευθύνεται στις συνειδήσεις του κοινού κι όχι στην κοινή χρήση, **για να** κερδίσει την αγορά πρέπει να προσελκύσει την προσοχή του καταναλωτή.
2. **Αρχικά** υποστηρίχθηκε πως η «μαζική κουλτούρα» είναι μορφή λαϊκής τέχνης και πως γεννιέται αυθόρμητα. Η πραγματικότητα **όμως** είναι πως αυτή χρησιμοποίησε τη λαϊκή τέχνη για να κερδίσει την αγορά της πλατιάς μάζας.
3. **Επομένως** η πολιτεία αφού μέσω του σχολείου θα τους έχει εξασφαλίσει ελεύθερο χρόνο, χρειάζεται να προσφέρει ποιοτικές θεατρικές

Πώς γράφω παράγραφο;

παραστάσεις, ώστε να αναπτυχθούν πνευματικά και να αποκτήσουν σφαιρική παιδεία.

4. Για να πετύχει όμως αυτή η σημαντική διεργασία απαιτούνται πολλά.
Καταρχήν απελευθέρωση από προκαταλήψεις δεισιδαιμονίες και φανατισμούς μεταξύ των διαλεγομένων. Έπειτα χρειάζεται σεβασμός της γνώμης τουάλλου, εκτίμηση της ορθότητας της άποψης του, ειλικρίνεια, απομάκρυνση από κάθε ταπεινό κίνητρο. Τέλος αυτοπειθαρχία, υπομονή των διαλεγομένων και αυτοκυριαρχία.

Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου:

1) Με Παραδείγματα

Αν το περιεχόμενο της Θεματικής περιόδου χρειάζεται διευκρίνιση, η παράγραφος αναπτύσσεται με παραδείγματα.

Λέξεις ή φράσεις που συνήθως υπάρχουν:

Π.χ. λ.χ., για παράδειγμα, ας πούμε.

Παράδειγμα

Ο Ντούσσελ, ο γιατρός που μοιράστηκε μαζί μου την καμαρούλα, έχει να μου πει ένα σωρό πράγματα για τον έξω κόσμο, τώρα πια που πάψαμε ν' ανήκουμε σ' αυτόν. Οι ιστορίες του είναι θλιβερές. Πολλοί φίλοι εξαφανίστηκαν. Η τύχη τους την τρομάζει. Κάθε βραδιά χτενίζουν την πόλη τα στρατιωτικά αυτοκίνητα με τους πράσινους μουσαμάδες. Οι Γερμανοί χτυπούν τις πόρτες και ψάχνουν για Εβραίους. Αν βρουν Εβραίους, φορτώνουν στα καμιόνια ολόκληρη την οικογένεια.

2) Με σύγκριση- αντίθεση

Αν η Θεματική περίοδος επισημαίνει τις διαφορές.

Γίνεται με δυο τρόπους:

Α) αρχικά τοποθετούνται όλα μαζί τα γνωρίσματα του πρώτου μέρους και κατόπιν αντιθετικά τα γνωρίσματα του άλλου μέρους.

Πώς γράφω παράγραφο;

Β) Γίνεται καταγραφή των διαφορών σημείο προς σημείο.

Λέξεις ή φράσεις που συνήθως υπάρχουν:

Αντίθετα, απεναντίας, εντούτοις, ενώ, συγκρίνω και παραχωρητικοί σύνδεσμοι (αν και, μολονότι).

Παράδειγμα

Υπάρχει σαφής διαχωρισμός μεταξύ της χειρωνακτικής και της πνευματικής εργασίας./ Η πρώτη βασίζεται σε πρακτικές γνώσεις και επιδεξιότητες. Θεωρείται συχνά κατώτερη από την πνευματική υποβαθμίζοντας αυτόν που την εκτελεί, κάτι τελείως λανθασμένο και αυθαίρετο. Αντίθετα η δεύτερη απαιτεί μνήμη, κρίση, πολλές γνώσεις που αποκτώνται επίπονα ενώ αφήνει αδρανές το σώμα. Θεωρείται ανώτερη από την χειρωνακτική, άποψη λανθασμένη βεβαίως./ Πάντως και οι δυο είναι απαραίτητες για την επικράτηση ισορροπίας στην κοινωνία και την αξιοποίηση όλων των δυνάμεών της.

3) Με Αιτιολόγηση

Αν η Θεματική περίοδος μας παρακινεί να ρωτήσουμε το "γιατί", τότε παράγραφος μπορεί να αναπτυχθεί με Αιτιολόγηση.

Λέξεις ή φράσεις που συνήθως υπάρχουν:

Επειδή, διότι, αφού, εφόσον, αυτό οφείλεται, εξηγείται, αποδεικνύεται.

Παράδειγμα

Αναμφισβήτητα η Ελλάδα λόγω της καίριας γεωπολιτικής της θέσης υπήρξε σταυροδρόμι λαών και πολιτισμών/ Η θέση της ήταν σημαντική από το παρελθόν, αφού βρισκόταν στο κέντρο του τότε γνωστού κόσμου, της Ασίας, της Ευρώπης και της Αφρικής. Ήλθε σε επαφή με τους άλλους λαούς λόγω και της ναυτιλίας.

Εξάλλου οι διάφορες φυλετικές ανακατατάξεις στην Ευρώπη κατέληγαν στη Βαλκανική, ειδικότερα δε στην Ελλάδα, που αφομοίωσε διαφορετικά πολιτιστικά στοιχεία./Σε αυτό το σημείο συνίσταται η ιδιαιτερότητα του ελληνικού πολιτισμού που ονομάστηκε ευρασιατικός.

4) Με ορισμό

Αν η Θεματική περίοδος υποβάλλει την ερώτηση: «τι είναι» ή «τι εννοεί με αυτό», τότε η παράγραφος μπορεί να αναπτυχθεί με ορισμό αναλυτικό ή συνθετικό.

Αποτελείται από την **οριστέα έννοια, το γένος και την ειδοποιό διαφορά**.

οριστέα έννοια = Η έννοια που πρέπει να οριστεί

το γένος = Η ευρύτερη έννοια

Πώς γράφω παράγραφο;
την ειδοποιό διαφορά (η έννοια που το ξεχωρίζει από άλλες).

Π.χ.

Με τον όρο εργασία εννοούμε την σκόπιμη απασχόληση του ανθρώπου **που αποβλέπει σε παραγωγικό σκοπό**.

Πολιτισμός ονομάζεται το σύνολο των υλικών και πνευματικών επιτευγμάτων του ανθρώπου

Λέξεις ή φράσεις που συνήθως υπάρχουν:
Με τον όρο αυτό εννοούμε, ο όρος σημαίνει...,

Είδη του:

Αναλυτικός
Συνθετικός ή γενετικός
Σύντομοι
Εκτεταμένοι

Παράδειγμα Σύντομου ορισμού:

Με τον όρο εργασία εννοούμε την σκόπιμη απασχόληση του ανθρώπου που αποβλέπει σε παραγωγικό σκοπό. Όλα τα καταναλωτικά αγαθά είναι προϊόντα της φύσεως και της εργασίας του ανθρώπου.

Παράδειγμα Συνθετικού ή γενετικού ορισμού:

Πόλη ονομάζεται η κοινωνική συσσωμάτωση που προήλθε από την ένωση των κωμών (χωριά).

Πολλές φορές, για να αναλυθεί σε βάθος μια έννοια, δίνεται στην αρχή ένας πρωτοβάθμιος ορισμός και έπειτα αναπτύσσονται αναλυτικά οι όροι που τον αποτελούν.

Παράδειγμα αναλυτικού ορισμού:

Η Παιδαγωγική είναι μια κοινωνική επιστήμη, η οποία εξετάζει τον άνθρωπο, δηλαδή τις αλλαγές της συμπεριφοράς του κυρίως στην παιδική και εφηβική του ηλικία, υπό το πρίσμα των επιδράσεων της διαδικασίας αγωγής και μάθησης. Από τον πρωτοβάθμιο αυτόν προσδιορισμό του γνωστικού αντικειμένου της Παιδαγωγικής Επιστήμης προκύπτει ότι είναι απαραίτητο να αποσαφηνιστεί με επιστημονικούς όρους αυτό που ονομάζουμε στην προεπιστημονική ήδη χρήση «αγωγή» και «μάθηση».

Ως «αγωγή» χαρακτηρίζονται οι επιδράσεις των ενηλίκων και ευρύτερα του κοινωνικοπολιτικού περιβάλλοντος πάνω στο παιδί. Επίμαχο όμως είναι το

Πώς γράφω παράγραφο;

ερώτημα, αν αυτό που ονομάζουμε αγωγή αποτελεί ένα πλέγμα από αποκλειστικά σκόπιμες και μεθοδευμένες επιδράσεις («στενή έννοια της αγωγής») ή αν εμπεριέχει και επιδράσεις χωρίς άμεση πρόθεση και μεθόδευση («ευρεία έννοια της αγωγής»). Δεν είναι δυνατό να μεταφερθεί εδώ όλη η σχετική επιχειρηματολογία, παρά μόνο ορισμένα από τα βασικότερα σημεία της [...]

Παράδειγμα εκτεταμένου ορισμού:

Τεχνολογία μπορεί ευρύτερα να οριστεί κάθε υλική οντότητα που δημιουργείται από την εφαρμογή διανοητικής και φυσικής προσπάθειας. Σε αυτήν την χρήση, η τεχνολογία είναι η τρέχουσα κατάσταση της γνώσης μας για το πώς συνδυάζουμε πόρους ώστε να παράγουμε επιθυμητά προϊόντα να λύσουμε προβλήματα, να εκπληρώσουμε τις ανάγκες μας, ή για να ικανοποιήσουμε τη θέλησή μας. Η τεχνολογία περιλαμβάνει από αυτή την άποψη μεθόδους δεξιότητες, διαδικασίες, τεχνικές, εργαλεία και πρώτες ύλες (και χρήσεις όπως την τεχνολογία υπολογιστών, την τεχνολογία κατασκευών, ή την ιατρική τεχνολογία).

5) Με διαιρέση

Αν η Θεματική περίοδος αποκαλύπτει τα στοιχεία από τα οποία αποτελείται μια ιδέα ή ένα αντικείμενο, τότε η παράγραφος μπορεί να αναπτυχθεί με διαιρέση του όλου στα γένη του.

Με τη διαιρέση αναλύουμε το γένος (διαιρετέα έννοια) **στα είδη-μέλη του** με κριτήριο τη διαιρετική βάση.

Λέξεις ή φράσεις που συνήθως υπάρχουν:

Διαιρούμε, χωρίζουμε, είδη, τομείς, κλάδοι.

Παράδειγμα:

Τον ρατσισμό, όσον αφορά το αντικείμενό του, **τον διαιρούμε σε φυλετικό, δηλαδή όταν υποστηρίζουμε την άποψη ότι υπάρχουν φυλές ανώτερες και κατώτερες και σε κοινωνικό**, όταν υποστηρίζουμε την άποψη ότι κάποια μέλη της κοινωνίας θεωρούνται κατώτερα από άλλα

6) Με αίτιο- αποτέλεσμα

Αν η Θεματική περίοδος διατυπώνει τις αιτίες που οδηγούν σε ένα αποτέλεσμα, τότε η παράγραφος μπορεί να αναπτυχθεί με τη μέθοδο αίτιο-αποτέλεσμα.

Μαρία Φιλολόγος Γυναικεία

Σχολή Δημοφιλείτερων

9 www.mariafilologos.gr

Πώς γράφω παράγραφο;

Λέξεις ή φράσεις που συνήθως υπάρχουν:

Φράσεις με αιτιολογική σημασία, ώστε, για να, με αποτέλεσμα, συνεπώς.

Θεματική περίοδος: Αναφέρονται ή τα αίτια ή τα αποτελέσματα

Σχόλια/ λεπτομέρειες: Αναπτύσσονται ή τα αίτια, όταν στη θεματική περίοδο αναφέρονται τα αποτελέσματα ή τα αποτελέσματα όταν στη θεματική περίοδο αναφέρονται τα αίτια

Κατακλείδα: Επιβεβαιώνεται η σχέση αιτίου – αποτελέσματος (προαιρετικά)

Παράδειγμα

Οι συνέπειες του αναλφαβητισμού είναι οδυνηρές για την κοινωνία. /Συγκεκριμένα, δεν πετυχαίνεται η οικονομική ανάπτυξη της κοινωνίας, όταν ο αριθμός των αναλφάβητων είναι μεγάλος, αφού η τεχνογνωσία απαιτεί εξειδικευμένη παιδεία, την οποία δε διαθέτουν οι αναλφάβητοι. Επίσης, η δυσκολία τους να επικοινωνούν και να κατανοούν τις κοινωνικές εξελίξεις, τους οδηγεί, πολλές φορές, σε κοινωνική περιθωριοποίηση, ενώ καταλυτικές είναι οι συνέπειες και για το δημοκρατικό πολίτευμα, που στηρίζεται στο λόγο και στον αντίλογο, στη θέση, στην αντίθεση και στη σύνθεση, για τα οποία είναι απαραίτητη η καλλιέργεια των ατόμων. Επιπλέον, μένουν προσκολλημένοι σε δόγματα, δεισιδαιμονίες και προκαταλήψεις, με αποτέλεσμα την επικράτηση ενός γενικότερου συντηρητικού πνεύματος. / Ο αναλφαβητισμός, λοιπόν, στην εποχή των επιστημών και της εξέλιξης, αποτελεί σημαντικό ανασχετικό παράγοντα σε κάθε κοινωνική δραστηριότητα.

7) Με αναλογία

Αν η θεματική περίοδος διατυπώνεται ως παρομοίωση ή μεταφορά, τότε η παράγραφος μπορεί να αναπτυχθεί με αναλογία, δηλαδή με μια εκτεταμένη παρομοίωση προβάλλοντας μια λανθάνουσα ομοιότητα σε δύο αντικείμενα που φαινομενικά είναι εντελώς διαφορετικά.

Παράδειγμα:

Όταν έφυγα από την πρώτη συνέντευξη που έδωσα καθώς αναζητούσα δουλειά συνειδητοποίησα πως είναι σαν να παίζεις ρόλο σε θεατρικό έργο. / Πριν από τη συνέντευξη γνωρίζεις το ρόλο σου (γραμματέας, πωλητής, κ.α.). Προετοιμάζεσαι για αυτόν επαναλαμβάνοντας τις γνώσεις που απαιτούνται για να παίξεις καλά το ρόλο. Αφού κάνεις πρόβα, μπαίνεις στη συνέντευξη και βρίσκεσαι πάνω στη σκηνή. / Όπως ο ηθοποιός πρέπει να ξεπεράσει το τρακ της σκηνής, το ίδιο πρέπει να κάνεις και εσύ στην συνέντευξη για να δείξεις ότι μπορείς να κάνεις πολύ καλά τη δουλειά ώστε να σε προσλάβουν.

Πώς γράφω παράγραφο;

8) Με συνδυασμό δυο ή και περισσοτέρων τρόπων

Στην πράξη ο συνδυασμός δυο ή και περισσοτέρων τρόπων είναι συνηθέστερος.

Παράδειγμα:

Αξιοπρόσεχτη η παρατήρηση. Δεν αληθεύει όμως στη δική μας εποχή./ Γιατί σήμερα και τα παιδιά είναι πολύ διαφορετικά από άλλοτε και ο αέρας, το «κλίμα» του σχολείου έχει αλλάξει. Παλαιότερα ο μαθητής περίμενε να φωτιστεί αποκλειστικά και μόνο από το δάσκαλό του. Σήμερα οι πηγές των πληροφοριών έχουν πολλαπλασιαστεί σε βαθμό εκπληκτικό και οι κρουνοί τους (η εφημερίδα, το περιοδικό, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση) ρέουν μέσα στο σπίτι. /Μπορεί λοιπόν ο μαθητής, ανάλογα με τη δύναμη και την όρεξή του, να προμηθεύεται ελεύθερα και απεριόριστα «ειδήσεις» από τις περιοχές τις ανθρώπινης περιέργειας.
(Σύγκριση –αντίθεση, αιτιολόγηση, παραδείγματα)

